

ZES TIPS OM OOK DUURZAAM IN TE KOPEN

Geen van de tien grootste Nederlandse gemeenten koopt 100 procent duurzaam in. Dat blijkt uit onderzoek van CLM Onderzoek en Advies in opdracht van Greenpeace Nederland. Hoe kan het dat die grote gemeenten zich niet houden aan het Klimaatakkoord uit 2007? We spreken met Michiel van Geelen, campagneleider landbouw Greenpeace Nederland en een afvaardiging van de gemeente Boxtel vertelt dat duurzaam inkopen niet lastig hoeft te zijn.

Iedereen heeft het internationale Akkoord van Parijs nog vers in achterhoofd, maar in 2007 sloten de Nederlandse gemeenten en het Rijk een heel ander klimaatakkoord. Dit plan, opgesteld vanuit het oogpunt dat Nederlanders graag willen wonen, werken en recreëren in schone en zuinige gemeenten, ging onder meer in op de ambities om duurzaam in te kopen. 'Het Rijk en de gemeenten moeten het goede voorbeeld geven en stimuleren daarmee ook de innovatie en duurzaamheid in het bedrijfsleven', valt terug te lezen in het rapport.

Ook worden concrete acties genoemd. 'Wanneer op het moment van aanbesteden milieu- en sociale criteria beschikbaar zijn, worden deze gehanteerd. Het streven is om de criteria zo mogelijk als knock-outcriteria te formuleren. Daar waar een overheid het in een specifieke situatie noodzakelijk acht bepaalde criteria niet toe te passen, dient die overheid zich hierover te verantwoorden. De gemeenten streven ernaar uiterlijk dit doel in 2015 te bereiken en in 2010 moet al 75 procent duurzaam worden ingekocht.' Tot zover de ambitie tien jaar geleden.

Innovators de dupe

Die ambitie wordt, mogen we concluderen naar aanleiding van het Greenpeace-onderzoek, dus ruimschoots niet behaald bij de tien grootste gemeenten en dat is jammer stelt Michiel van Geelen:

‘Groene voorlopers in de sierteelt en de voedingstuinbouw, boeren en tuinders betalen de prijs.’ Uit het onderzoek blijkt tevens dat duurzaam geteelde boomkwekerijgewassen na 2007 met 700 procent toenamen van 200 naar 1450 hectare. Geelen: ‘Nu veel gemeenten een lage prijs belangrijker lijken te vinden dan duurzaamheid, zijn deze vooruitstrevende ondernemers de dupe. Van overheden, die het goede voorbeeld horen te geven, mag je meer verwachten.’

Greenpeace roept Nederlandse gemeenten naar aanleiding van dit onderzoek op om duurzaam inkopen veel serieuzer te nemen, niet alleen op papier maar ook in de praktijk. Door ambitieuze maar haalbare doelen te stellen en nauwkeurig te monitoren of deze ook daadwerkelijk worden gehaald, kunnen gemeenten en andere overheden een cruciale rol spelen in het verduurzamen van Nederland. Tien jaar na het sluiten van het klimaatakkoord is er geen structureel beleid en structurele controle.

Manifest

De oproep van Van Geelen is niet aan dovemansoren gericht blijkt uit het manifest Maatschappelijk Verantwoord Inkopen dat afgelopen december werd ondertekend door 51 gemeenten, 5 ministeries, 3 provincies, de Unie van Waterschappen en het Instituut voor Fysieke Veiligheid. Door die handtekening verplichten zij zich tot het stellen van veel scherpere eisen voor hun inkoop van goederen en diensten.

Concreet betekent dit dat bij de inkoop van producten, diensten en werken de effecten op people, planet en profit worden meegenomen. Daarmee willen de overheden bijdragen aan de realisering van belangrijke doelstellingen als het tegengaan van klimaatverandering, realiseren van een circulaire economie, verminderen van milieudruk, de toepassing van biobased grondstoffen en materialen en het verbeteren van arbeidsomstandigheden wereldwijd.

Staatssecretaris Dijkzma licht in het VNG Magazine het manifest toe. ‘Maatschappelijk verantwoord inkopen moet de norm worden. Want wie betaalt, die bepaalt. Daarmee komen leveranciers in beweging om duurzamer te ondernemen en geeft de overheid het voorbeeld voor duurzaam ondernemen.’ Binnen enkele maanden sluiten nog meer overheden zich bij het manifest aan. In de zomer van 2017 moeten alle ondertekenaars

met actieplannen laten zien welke inkoopcriteria zij gaan hanteren en hoe zij toetsen of de geleverde diensten en goederen ook duurzaam zijn.

Boxtel

Gemeente Boxtel is een van de gemeenten die in december een handtekening zette onder het manifest van Dijkzma. Erik ter Heide (inkoper bij de gemeente Boxtel) geeft samen met zijn collega’s Maaïke de Wijk (beleidsmedewerker Duurzaamheid en Energie) en Patrick Kremers (inkoopconsulent) zes adviezen voor duurzaam inkopen bij gemeenten. Ter Heide: ‘Duurzaam inkopen is eigenlijk heel gemakkelijk in te richten.’

1. Politieke steun

‘Het begint met politieke steun’, opent Ter Heide. ‘In Boxtel hebben wij in 2008 het programma *100 stappen in een sprong naar duurzaamheid* opgesteld.’ In het programma gaat de gemeente ook in op het duurzaam inkopenbeleid en haakt daarbij aan op de gestelde eisen uit 2007. ‘Uitgangspunt is dat duurzaamheid bij de inkoop, naast andere aspecten, altijd een afwegingscriterium is’, valt er te lezen. Concrete acties richten zich op het kiezen van producten met een duur- >

Groenkeur

Groenkeur is een betrouwbaar en onafhankelijke selectiecriteria voor kwaliteit, vakmanschap en garantie in de groene sector. Groenkeur kent voor de aangesloten bedrijven beoordelingsrichtlijnen voor de volgende vier beheeraspecten: Tuinaanleg & Tuinonderhoud, Groenvoorziening, Boomverzorging en Dak- & Gevelbegroening. De Groenkeur richtlijnen zijn geaccrediteerd door de Raad voor Accreditatie.

Daarnaast kent Groenkeur onder meer ook het Productcertificaat: Duurzame boomkwekerijproducten. Groenkeur-kwekers telen alleen met gewasbeschermingsmiddelen die het milieu zo weinig mogelijk belasten en houden zich aan de stikstof- en fosfaatgebruiksnormen van maatschappelijk verantwoord inkopen. De genetische kwaliteit van het plantmateriaal is bij de kwekers bekend en bij de levering van planten in potten wordt gekeken naar de duurzaamheid van het gebruikte materiaal. Alle Groenkeur-kwekers maken een biodiversiteitsplan ter bevordering van de biodiversiteit op het bedrijf. Het Groenkeur-productcertificaat voldoet aan de eisen die door de overheid gesteld worden aan ‘Maatschappelijk verantwoord inkopen van groenvoorzieningen’ die te vinden zijn op www.pianoo.nl.

Meer informatie over Groenkeur is te vinden op www.groenkeur.nl.

Meer dan honderd gemeenten, waaronder de gemeente Boxtel, ondertekenden afgelopen december het Manifest Maatschappelijk Verantwoord Inkopen

zaamheidskeurmerk en het in kaart brengen van de herkomst van producten en het effect ervan op de omgeving. Ter Heide: 'Dit programma wordt omarmd door gemeenteraad, medewerkers en burgemeester en wethouders. De politiek heeft zich gecommitteerd aan de duurzaamheidseisen en dat houdt ons scherp.'

2. Groenkeur in bestekken

In de groenbestekken die de gemeente Boxtel op de markt brengt, schrijven ze altijd een Groenkeur-certificaat voor. Ter Heide: 'Dit is de eerste schifting die wij maken. Wanneer leveranciers geen certificaat hebben, vallen ze af. Het liefst zouden we zelfs alleen werken met ecologische kwekers, maar die zijn vaak weer beperkt in de maatvoering die ze kunnen leveren. Ik merk ook dat ecologische kwekers langzaam van het toneel zijn verdreven, omdat gemeenten ze vaak niet meenemen in de uitvraag en vaker kiezen voor de goedkopere optie.'

3. Planten- en bomenkennis

'Het is echt van belang dat je als gemeente beseft dat duurzaam inkopen niet alleen bestellen is, maar dat je ook controle moet uitvoeren op wat je hebt uitgevraagd', zegt Ter Heide. 'Ik ondervang dit door altijd te kijken op de kwekerij waar ik een aantal referentiebomen controleer. Volgens controleren we natuurlijk ook op het moment van levering ter plaatse het materiaal. Dit betekent dat je wel enige planten- en bomenkennis nodig hebt om de kwaliteit van de levering op waarde te schatten.'

4. EMVI

Maatschappelijk Verantwoord Inkopen gaat vaak mis door vastgeroeste processen die standaard worden uitgevoerd. Standaard uitvragen leveren standaard inschrijvingen op van dezelfde partijen waar gemeenten al jaren mee werken. In de gemeente Boxtel wordt sinds een aantal jaar

gekeken naar de praktische Economisch Meest Voordelige Inschrijving als aanbestedingsvorm. 'De EMVI biedt ons de kans om duurzaamheidsaspecten mee te nemen en niet enkel te selecteren op de laagste prijs. In elke uitvraag nemen we daarom altijd een kopje uitvoering duurzaamheid op. Als onze leveranciers dat niet voldoende kunnen verantwoorden, dan gaan we niet met ze in zee.' Dat betekent niet dat financiën geen rol meer spelen erkent Ter Heide. 'Maar dat kan ook heel goed de duurzame keus zijn. Als je duurzame kwaliteitsproducten koopt, dan gaat dat langer mee en ben je uiteindelijk goedkoper uit.'

5. Manifest

'Het manifest is voor ons ook een belangrijk middel', zegt Patrick Kremers. 'Je ziet vaak dat een plan wordt ondertekend en dat het dan in de la verdwijnt. Dat merk je bij het klimaatakkoord uit 2007 en die kans heb je ook nu weer.' Maaik de Wijk: 'Na de ondertekening van het manifest hebben we een projectgroep geformeerd en zijn we in een klein comité na gaan denken over de praktische uitvoering. Door die openlijke steun weet iedereen binnen de gemeente dat het een eis is. Bij elke keuze hangt het als een zwaard van Damocles boven ons hoofd. Zijn dit de duurzaamheidswensen van de gemeente?'

6. Aanbod sturend

De laatste tip van Ter Heide richt zich op zijn collega's uit het land. 'Ik denk dat juist de grote gemeenten het volume hebben om daadkrachtig en duurzaam in te kopen. Het zou mooi zijn als daardoor de duurzame kwekers voet aan wal kunnen krijgen en dat wij daardoor ook weer kunnen kiezen uit een grotere pool met kwekers. Wij moeten het aanbod sturen.'

Matthijs Mesken, directeur Groenkeur, sluit zich aan bij Ter Heide. 'Als van de ene op de andere dag alle overheden alleen nog maar duurzaam en gecertificeerd materiaal inkopen, dan ontstaat er een probleem. Gecertificeerd materiaal is er niet meteen. Kwekers die vandaag beginnen, kunnen pas na het eerste groeiseizoen – waarin twee audits plaatsvinden – hun certificaat ontvangen, mits zij aan alle eisen voldoen uiteraard. Probleem op dit moment is dat voorlopers met een certificaat dreigen af te vallen omdat er geen vraag is vanuit overheden. Waarom zouden ze investeren in duurzame teelt en dat via een keurmerk aantoonbaar maken?'

<<